

Tadeusz Kamiński

"Kościół w Polsce wobec potrzebujących", red. M. Chmielewski, Lublin 1994 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 3/1, 243-245

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Konwencje o zapobieganiu i karaniu zbrodni ludobójstwa (1948), *Konwencje o nieprzedawnianiu zbrodni wojennych i zbrodni przeciw ludzkości* (1968), *Konwencje o zakazie zbrodni apartheidu* (1973)¹⁸.

Na podstawie zaprezentowanej pracy, należy być wdzięcznym Autorowi za tak wszechstronną analizę problematyki praw człowieka, która jest bardzo ważnym elementem życia społecznego, politycznego, ekonomicznego i kulturowego współczesnego życia zarówno indywidualnych obywateli, jak i społeczności kościelnych, państwowych i międzynarodowych. Warto wciąż przypominać, że choć głównym zadaniem Kościoła jest troska o dobra nadprzyrodzone, to jednak zadaniem nie mniej istotnym, choć w nieco innym wymiarze jak wynika to z zobowiązań instytucji państwowych i międzynarodowych, jest poszanowanie i ochrona praw człowieka.

Jerzy Koperek CP

Kościół w Polsce wobec potrzebujących, red. M. Chmielowski, TN KUL Lublin 1994, ss. 281.

Obecność Kościoła wśród ludzi ubogich, chorych i wielorako pokrzywdzonych jest czymś oczywistym. Wynika ona wprost z Chrystusowego przykazania miłości bliźniego, a realizuje się przez konkretną pracę charytatywną na rzecz potrzebujących wsparcia. Tak było w pierwszych gminach chrześcijańskich i tak jest współcześnie. Również Kościół katolicki w Polsce poszczycić się może piękną i długą tradycją działalności dobroczynnej. Mimo wielu utrudnień, jakie praca ta napotykała w okresie PRL – przypomnijmy tylko rozwiązanie Krajowej Centrali „Caritas” w 1950 roku – prowadzona była ofiarnym wysiłkiem kapłanów i wiernych świeckich. Po 1989 roku znów uzyskała swą prawną legitymację i dzięki temu może być coraz skuteczniejsza. Zadań, stojących przed działalnością na tym polu nie brakuje, a nawet systematycznie przybywa. Niechczonej refleksji teologiczno-duszpasterskiej nad aktualnymi zadaniami Kościoła wobec potrzebujących legła u podstaw decyzji, by tematowi temu poświęcić duszpasterskie wkłady akademickie dla duchowieństwa i świeckich, które miały miejsce w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w dniach 30 – 31 sierpnia 1993 roku. Referaty i dyskusje panelowe z tego sympozjum składają się na treść książki *Kościół w Polsce wobec potrzebujących*.

Praca składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza jest poświęcona teologiczno-prawnym podstawom pracy charytatywnej Kościoła w Polsce. Prymas Polski Józef Kardynał Glemp mówi tu o zadaniach polskiego Kościoła w świetle II Polskiego Synodu Plenarnego. Wśród najważniejszych wymienia „zadanie naszego kształcenia ku dobroczynności – umieć wykształcić w Polsce wolontariat, który inspirowany myślą chrześcijańską, będzie niósł pomoc w tych dziedzinach, gdzie już ta praca funkcjonuje” (s. 34). Następny tekst w tej części nosi tytuł *Teologia miłości bliźniego*. Jego autor, ks. Walerian Słomka z KUL mówi o miłości bliźniego, jako teologicznej postawie wszelkiej działalności dobroczynnej. Bliźnim jest dla nas każdy człowiek z tytułu swego człowieczeństwa. Wzorem i szczytem prawdziwej miłości do drugiego człowieka jest ta miłość, którą kieruje do nas sam Bóg. O tym jak miłość i miłosierdzie realizuje się w liturgii Kościoła mówi z kolei ks. Romuald Rak, również z KUL. Miłość jest niezbędna, jeśli sakramenty mają być skuteczne, uczestnictwo zaś w sakramentach jest zarazem uczestnictwem w Bożym miłosierdziu. Autor omawia więc problem chrześcijańskiego miłosierdzia w kontekście poszczególnych świętych znaków sakramentalnych, składających się na liturgię Kościoła. Ostatnim w tej części referatem jest tekst ks. Andrzeja Kowalczyka, dyrektora Caritas Archidiecezji Gdańskiej.

¹⁸ Por. *tamże*, s. 173.

Prezentuje on cele, struktury i bieżącą działalność Caritas Polskiej i Caritas diecezjalnych. Oprócz cennego wyjaśnienia samej istoty organizacyjnej Caritas znajdujemy w tym wystąpieniu także bardzo ważne refleksje na temat przeszkód, które aktualnie utrudniają rozwój działalności charytatywnej. Przeszkodami tymi są: z jednej strony małe zainteresowanie w społeczeństwie polskim pracą społeczną, a z drugiej często zdarzające się krępowanie inicjatywy ludzi świeckich. Poza wyżej omówionymi referatami w części pierwszej zamieszczona została także dyskusja panelowa na temat *Przyszłość Kościoła i Ojczyzny idzie przez rodzinę*. W dyskusji wzięli udział: ówczesny wicepremier Paweł Łączkowski, dr. hab. A. Minkiewicz ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, K. Witoń – wicedyrektor Radia Wolna Europa i redaktor J.M. Jackowski. Dyskusję poprowadził krajowy duszpasterz rodzin ks. Kazimierz Kurek. Wszyscy uczestnicy dyskusji podkreślali, że to właśnie rodzina jest miejscem kumulowania się negatywnych zjawisk życia społecznego. Dlatego też należy o rodzinę dbać nie tylko dlatego, że jest ona obecnie w szczególnie trudnej sytuacji, ale również dlatego, że od funkcjonowania rodziny zależy wzrost lub zmniejszenie się ilości problemów społecznych w przyszłości.

Część drugą książki otwierają homilia i referat bpa Czesława Domina, przewodniczącego Komisji Charytatywnej Episkopatu Polski Mówiąc o blaskach i cieniach charytatywnej pracy Kościoła wymienia on szereg inicjatyw dobroczynnych, realizowanych przez różne osoby prawne Kościoła w Polsce. Wśród tych inicjatyw znalazła się także pomoc dla mieszkańców innych krajów, np. byłej Jugosławii. Przytoczone przez bpa Domina dane liczbowe mówią wiele o rozmiarze pomocy. Głównym brakiem w dziedzinie działalności charytatywnej jest natomiast brak kadry etatowej, osób dobrze przygotowanych do konkretnych zadań. Za szczególnie wartościowe wypada uznać zamieszczone w tejże części komunikaty, dotyczące pracy Kościoła w zakresie konkretnych problemów socjalnych. Jest więc zaprezentowana pomoc samotnym matkom, kobietom przerywającym ciążę, osobom niepełnosprawnym umysłowo, słuchowo oraz niewidomym. Swoje miejsce znalazło w komunikatach duszpasterstwo uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, narkomanów i nosiciele wirusa HIV, emigrantów, więźniów oraz duszpasterstwo hospicyjne. Wartość tych komunikatów wynika z faktu, iż oparte są one na osobistym doświadczeniu osób je przedstawiających. Są to bowiem ludzie, którzy od lat zajmują się tymi konkretnymi sprawami.

W ostatniej, trzeciej części książki zamieszczone zostały referaty poświęcone formacji do diakonii charytatywnej w Kościele. Metropolita białostocki abp Stanisław Szymborski omawia zagadnienie formacji charytatywnej w seminariach duchownych, w świetle *Ratio Institutionis Sacerdotalis* i posynodalnej adhortacji apostołskiej *Pastores Dabo Vobis*. Jest to o tyle istotne, że to właśnie kapłani mają być dla wiernych wzorem miłosierdzia i aktywnego zaangażowania w dzieło charytatywne. Aby to zadanie spełnić potrzebna jest nie tylko formacja duchowa i czysto ludzka, ale także intelektualna. Stąd też konieczność znajomości nauk o człowieku, wiedzy niezbędnej do zrozumienia sytuacji choroby, cierpienia, ubóstwa. Dla przyszłych kapłanów duże znaczenie mają praktyki charytatywne realizowane zarówno w czasie nauki w seminarium jak i podczas stażu w parafiach. O formacji duszpasterzy i ich świeckich współpracowników mówi z kolei w swym wystąpieniu ks. Jan Wal z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Przypomina on, że działalność charytatywna jest apostolatem Kościoła i w niej także należy kierować się duchem wiary. Poza tym działalność charytatywna nie jest drugorzędnym zadaniem hierarchi w stosunku do posługi słowa i posługi sakramentalnej. Stąd też autor stwierdza, że „aktywność charytatywna stanowi integralny składnik pasterskiej posługi hierarchii, które zasada się z jednej strony na wykonywaniu władzy, z drugiej zaś na zagwarantowaniu opieki” (s. 255). Dla właściwej realizacji zadań charytatywnych potrzeba współpracy duchowieństwa i laikatu. Wiele zadań mogą spełnić świeccy nie posiadający specjalnego przygotowania, konieczne jest jednak zapewnienie im wsparcia ze strony duszpasterza.

Oprócz referatów opublikowane zostały zapisy krótkich dyskusji, jakie miały miejsce w ramach sympozjum, a dotyczących problemów poruszanych w referatach. Ponadto książka zawiera aneksy, prezentujące program sympozjum, listę jego uczestników i skład komitetu organizacyjnego.

Idea zorganizowania wykładów poświęconych pracy charytatywnej Kościoła, a także wydania książki dokumentującej to wydarzenie zasługuje na duże uznanie. Zakres działalności Kościoła na tym polu jest bardzo szeroki, ale wiedza o nim, nawet wśród praktykujących wiernych pozostaje wciąż stosunkowo nikła. Dzieje się tak zapewne dlatego, że media publiczne nie są zainteresowane ukazywaniem tego wymiaru życia Kościoła. Lektura zamieszczonych w książce wypowiedzi pozostawia jednak pewien niedosyt. Wśród komunikatów zabrakło informacji na temat inicjatyw charytatywnych w dziedzinie pomocy bezrobotnym. Jedynie w wystąpieniu bpa Domina znalazła się krótka wzmianka o utworzeniu Kościelnego Komitetu Pomocy Bezrobotnym w diecezji radomskiej. A przecież bezrobocie jest szczególnie bolesnym problemem polskich rodzin. Zabrakło także bliższych informacji o działalności Stacji Opieki „Caritas”. Powstaje ich w diecezjach coraz więcej i stanowią nowe jakościowo doświadczenie w dziedzinie pomocy potrzebującym. Niezależnie od tych minusów, opublikowane materiały stanowią cenną pomoc dla wszystkich, zajmujących się pracą dobroczynną, jak również ważne źródło informacji dla osób, zainteresowanych tą tematyką.

Tadeusz Kamiński